

Diergezondheidsfonds vernieuwd

Overheid betaalt eerder, maar niet vaker mee aan bestrijding besmettelijke dierziekten

Vorige maand zijn de productschappen en het ministerie van LNV het eens geworden over een aanpassing van het convenant Diergezondheidsfonds. Door het nieuwe vaccinatiebeleid verminderen de bestrijdingskosten, maar neemt de gevolgschade voor de sector toe.

De maximum eigen bijdrage van de rundveesector aan de bewakings- en bestrijdingskosten van dierziekten wordt ook wel het plafond genoemd van het Diergezondheidsfonds (DGF). In de praktijk hangt het bereiken van dit plafond sterk samen met het wel of niet optreden van een uitbraak van een zeer besmettelijke dierziekte zoals mond- en klauwzeer (MKZ). Overigens werd met de MKZ-uitbraak van 2001 (kosten voor het DGF rond bedroegen 77 miljoen euro) het toen geldende plafond (226,9 miljoen euro) niet overschreden. Als dit wel het geval zou zijn geweest, waren de meerkosten voor bestrijding en bewaking voor rekening gekomen van de overheid. Dat het plafond na langdurig overleg tussen overheid en de sector vanaf dit jaar naar beneden is bijgesteld, betekent dat de overheid eerder bij gaat springen (vanaf 85 miljoen euro) en de sector voortaan met lagere kosten (naheffingen) geconfronteerd zal worden. Dit effect zal echter alleen bij grote uitbraken merkbaar zijn, of als zich meerdere uitbraken kort achter elkaar voordoen.

Sterke afname bestrijdingskosten
De vraag rijst waarom de overheid bereid is om voortaan eerder bij te springen. Deels is dit politiek, maar voor een belangrijk deel volgt dit ook uit de gedane risico-analysen voor de rundveesector, uitgevoerd door het Instituut voor Risicomanagement in de Agrarische Sector (IRMA) en de leerstoelgroep Bedrijfseconomie van de Wageningen UR. Een belangrijke factor voor de rundveesector was hierbij het voornemen om bij uitbraken van MKZ voortaan noodvaccinatie

toe te passen en de gevaccineerde dieren niet meer te ruimen. Hierdoor zullen de omvang van uitbraken en de bijbehorende bestrijdingskosten flink afnemen, zoals in tabel 1 duidelijk is geïllustreerd. Ten opzichte van de periode 1999-2004 is de kans op schade als gevolg van een MKZ-uitbraak niet veranderd. Deze is in de periode 2005-2009 nog steeds 0,63 keer per vijf jaar, oftewel gemiddeld genomen wordt verwacht dat er elke acht jaar één keer schade door MKZ is. In de uitgevoerde risico-analysen gaan de gemiddelde bestrijdingskosten van 58 miljoen euro per vijf jaar in de periode 1999-2004 naar 19 miljoen euro in 2005-2009. De maximale berekende kosten dalen van 500 miljoen euro naar 135 miljoen euro. Het staat EU-landen vrij om te kiezen hoe de bestrijdingskosten vervolgens verdeeld worden. Alleen de bijdrage uit Brussel staat vooraf vast en komt gemiddeld neer op een vergoeding van 35 procent van de bestrijdingskosten. Voor de Nederlandse rundveesector kwamen

de afspraken in de periode 1999-2004 erop neer dat voor MKZ gemiddeld 38 miljoen euro zelf betaald moest worden. Dit is weergegeven in tabel 2. Op basis van de risico-analyse droeg de overheid gemiddeld 0,1 miljoen euro bij aan de kosten voor MKZ met een maximum van 125 miljoen euro. De overheid was dus maar verantwoordelijk voor een beperkt deel van de MKZ-kosten en hoefde maar in een klein percentage van de gevallen (0,4 procent, niet in tabel) bij te springen. Een van de uitgangspunten voor de nieuwe afspraken was dat op basis van de risico-analysen 'de kans op bijspringen' ongeveer hetzelfde zou blijven. Het plafond van 2005-2009 komt dan – puur voor MKZ – op 64 miljoen euro te liggen (tabel 2). Hierbij opgeteld de bewakings- en bestrijdingskosten voor andere rundveeziekten levert de in de introductie genoemde 85 miljoen euro op. De overheid zal voortaan dus bijspringen vanaf 85 miljoen euro. Zoals de risico-analysen voor MKZ aantonen is dit wel eerder, maar naar verwachting in de praktijk niet vaker.

Gevolgschade hoger

De rekening van de bestrijdingskosten gaat dus zowel voor de sector als voor de overheid naar beneden. Tegelijkertijd wordt de sector geconfronteerd met een hogere rekening als gevolg van de hogere gevolgschade door vaccinatie. Deze reke-

ning is naar verwachting hoger dan de uitgespaarde bestrijdingskosten. Zo wordt verwacht dat de zuivel van gevaccineerde bedrijven gedurende acht maanden zo'n tien procent minder zal opbrengen. Voor rund- en kalfsvlees lopen deze verwachtingen uiteen van 35 procent voor rundvlees tot 75 procent voor blank kalfsvlees. Voor zuivel buiten het gebied wordt met ongeveer eenzelfde prijsdaling als voor zuivel van gevaccineerde bedrijven rekening gehouden. Om deze bedrijven tegemoet te komen had er ook voor gekozen kunnen worden om het plafond te handhaven en de gevolgschade voor vergoeding in aanmerking te laten komen. Toch is het logisch dat hier niet voor gekozen is omdat daarmee een belangrijke prikkel om een zo goed mogelijke prijs in de markt te realiseren weg zou zijn. Bovendien is het ook lastig om, tegen redelijke kosten, prijschade te meten – met name in niet direct getroffen gebieden. Voor veehouders zal reductie van de gevolgschade naar alle waarschijnlijkheid dus niet komen vanuit de 'vergoedingshoek' maar veel meer gezocht moeten worden in pro-actieve marktoplossingen.

Overige sectoren

Behalve voor de rundveesector zijn ook de plafonds voor de andere sectoren aangepast. Tabel 3 geeft hiervan een overzicht. Ook de belangrijkste uitkomsten van de 2005-2009-risico-analysen (met betrekking tot MKZ, klassieke varkenspest en vogelpest) zijn weergegeven. Het is dus wel de verwachting dat de Nederlandse overheid in alle sectoren bij zal blijven springen voor wat betreft de bestrijdingskosten.

Dr. M. P. M. Meuwissen
Dr. M. C. M. Mourits
Prof. dr. R. B. M. Huirne,
verbonden aan Instituut voor Risicomanagement in de Agrarische Sector (IRMA) en leerstoelgroep Bedrijfseconomie, Wageningen UR

	preventief ruimen 1 km	preventief ruimen 1 km en noodvaccinatie 2 km
Zuid-Nederland		
duur van de uitbraak (dagen)	73	72
aantal geruimde bedrijven*	390	201
aantal gevaccineerde bedrijven*	—	617
bestrijdingskosten (mln. euro)*	147	111
Midden-Nederland		
duur van de uitbraak (dagen)	200	80
aantal geruimde bedrijven*	2 425	271
aantal gevaccineerde bedrijven*	—	928
bestrijdingskosten (mln. euro)*	421	88
Noord-Nederland		
duur van de uitbraak (dagen)	48	60
aantal geruimde bedrijven*	68	58
aantal gevaccineerde bedrijven*	—	194
bestrijdingskosten (mln. euro)*	47	44

*Rundvee-, varkens- en schapen/geiten-sector.
Tabel 1 – Verwachte omvang MKZ-uitbraken voor twee bestrijdingsmethoden (basis is telkens het EU-minimum (ruimen besmette bedrijven en contactbedrijven, en instellen toezichtzones) en een nationale standstill van 72 uur)

	1999-2004		2005-2009	
	gemiddeld	maximum	gemiddeld	maximum
kans op schade (kans per 5 jaar)	0,63	1,00	0,63	1,00
bestrijdingskosten per 5 jaar (mln. euro)	58	500	19	135
kostenverdeling MKZ (mln. euro)*	DGF-plafond = € 200 mln.		DGF-plafond = € 64 mln.	
– sector	38	200	12	64
– overheid	0,1	125	0,03	24
– EU	20	175	7	47

*Uitgangspunt is dat de sector in 99,6 procent van de gevallen zelf in de bestrijdingskosten van MKZ voorziet die voor rekening komen van Nederland.
Tabel 3 – Risico-analysen en DGF-plafonds 1999-2004 en 2005-2009 voor MKZ, KVP en hoogpathogene AI. DGF-afspraken betreffen alle ziekten

	rundvee	varkens	schapen/geiten	pluimvee
risico-analysen 2005-2009				
kans op schade (kans per 5 jaar)	0,63	0,87	0,63	0,63
gemiddelde bestrijdingskosten (mln. euro per 5 jaar)	19	149	3	80
maximum bestrijdingskosten (mln. euro per 5 jaar)	135	997	24	707
DGF-plafonds				
1999-2004	226,9	226,9	4,5	11,3
2005-2009	85	125	5,6	30